

ตำบลบ้านน้ำพ

อำเภอศรีมอศ จังหวัดสุโขทัย

พึ่งตนเอง มีความรู้ และแบ่งปัน

สารบัญ

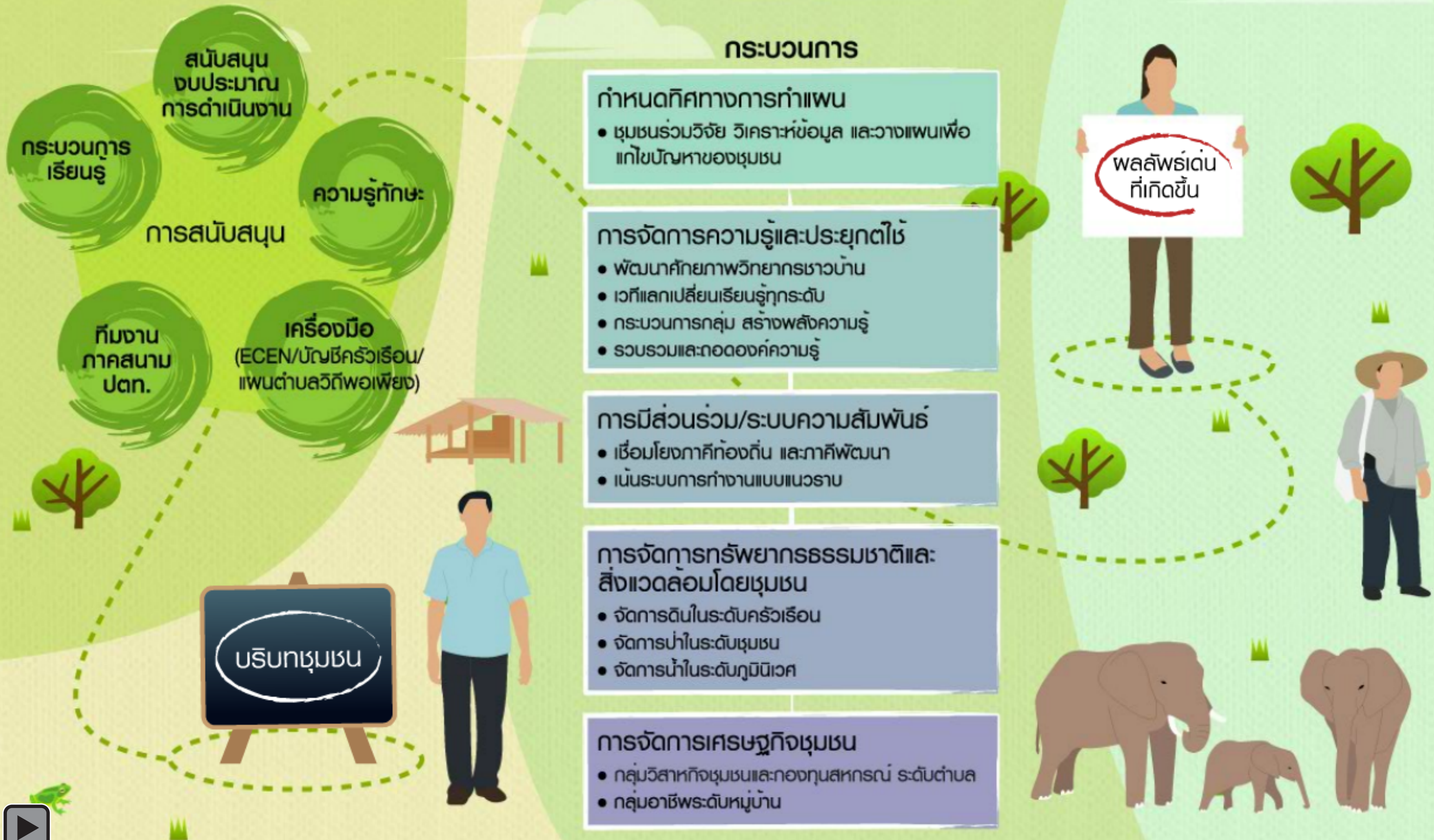
- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๔ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๖ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๑ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๒๘ แผนที่ความรู้
- ๓๐ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้
- ๓๔ ภาคนวนก

นิยามความปลอดภัยของตำบลบ้านน้ำพุ
"การพึ่งตนเอง การมีความรู้ และการแบ่งปัน"

โมเดลบ้านน้ำพุ : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

สภาพ แวดล้อม

บ้านน้ำพุ เริ่มมีกลุ่มคนเข้ามาตั้งรกรากเมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมา เริ่มจากชาวอำเภอเงิน จังหวัดลำปาง ต่อมามีการขยายพื้นที่ทำการเกษตรจากชุมชนใกล้เคียง ภายหลังเริ่มมีกลุ่มคนอีสานอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน โดยทำมาหากินด้วยการพึ่งพิงธรรมชาติและหาอาหารจากป่าเขาหลวงเป็นหลัก

ปัจจุบัน ตำบลบ้านน้ำพุแบ่งการปกครองออกเป็น ๘ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรประมาณ ๕,๒๑๗ คน มีครัวเรือน ๑,๓๒๒ ครัวเรือน มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๑,๖๘๘ ไร่ โดยเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ๑๐,๖๘๘ ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขา ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนามาตั้งแต่อดีต เนื่องจากความสมบูรณ์

ของทั้งจากแหล่งน้ำธรรมชาติและที่เกิดจากการพัฒนาแหล่งน้ำ ส่วนทรัพยากรที่สำคัญที่สุดคือ ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะมีพื้นที่เชื่อมติดกับเขตป่าสงวน อุทยานแห่งชาติรามคำแหง ซึ่งเป็นแหล่งพื้นที่ป่าใช้สอยที่ชาวบ้านใช้ประโยชน์ได้ วิถีชีวิตของชุมชนจึงมีความผูกพันกับธรรมชาติ มีการพึ่งพิงระหว่างคน ดิน น้ำ ป่า นอกจากนั้นมีความหลากหลายของวัฒนธรรมจากคนหลายพื้นถิ่นทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคอีสาน ที่สืบทอดมาจนทุกวันนี้ 💧

ความเป็นมา

ชุมชนบ้านน้ำพุเกิดขึ้นจากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน เพื่อเป็นแหล่งอาศัยและที่ทำกินและดำรงชีวิตแบบพึ่งพิงธรรมชาติ พร้อมๆ กับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งมีการส่งเสริมการผลิตมากขึ้นทั้งจากภาครัฐและเอกชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีการผลิต ส่งผลให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลง เมื่อชุมชนตระหนักถึงปัญหาจึงเรียนรู้เทคนิคและวิธีการที่จะฟื้นคืนชีวิตให้แก่ธรรมชาติ จนสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสามารถสรุปเป็นยุคของการพัฒนาได้ดังนี้

■ พัฒนาการตำบล

พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๖๖

ยุคการสร้างชุมชนตำบลบ้านน้ำพุ

เป็นยุคที่มีการขยายประชากรในพื้นที่ จากการอพยพเข้ามาของกลุ่มคนจากอำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร และตำบลศรีคีรี อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย กับกลุ่มคนจากภาคอีสาน โดยมีการทำมาหากินอย่างเป็นอิสระ ด้วยการเพาะปลูก หาของป่า และมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบเฉพาะตัวของคนแต่ละกลุ่ม ต่อมาเริ่มมีการทำเกษตรเชิงพาณิชย์ มีการใช้สารเคมีและเทคโนโลยีต่างๆ แต่ยังไม่แพร่หลายมากนัก

พ.ศ. ๒๕๖๗-๒๕๘๐

ยุคการเข้ามาของสารเคมีและหนี้สิน

เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในด้านการก่อตั้งชุมชน จากระดับหมู่บ้านถูกยกขึ้นเป็นตำบล และมีรูปแบบการปกครองที่ชัดเจน ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำการเกษตรด้วยการส่งเสริมการเกษตรเชิงพาณิชย์ ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรที่มีอยู่ โดยเฉพาะน้ำและดินที่ได้รับผลกระทบจากการสารเคมีในการทำเกษตร ระบบนิเวศถูกทำลายลงไปทีละน้อย ในขณะที่ความเจริญแบบชุมชนเมืองเริ่มเข้ามา ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า ถนน รถ และการค้าขายที่เริ่มมีความสะดวกสบาย วิถีชีวิตที่ปลูกอยู่ปลูกกินก็เริ่มเปลี่ยนมาเป็นการซื้อและขาย เป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียทรัพยากร ภาวะ และวัฒนธรรมการพึ่งพา ทำให้คุณค่าและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเริ่มน้อยลง

พ.ศ. ๒๕๘๑-๒๕๘๔

ยุคเริ่มต้นการเรียนรู้เพื่อจัดการปัญหา

ชุมชนเริ่มมีการพัฒนาทุนเดิมของชุมชนที่สูญเสียไป ได้แก่ ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ หรือวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาการเสื่อมสภาพของดินและสิ่งแวดล้อม โดยมีกล โฉมคุ้ม เข้าร่วมศึกษาความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์กับโครงการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (Social Investment Fund : SIF) จนกระทั่งมีการก่อตั้ง กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านก๊ว หมู่ ๖ ซึ่งเชื่อว่า ชุมชนจะรอดจากวิกฤติด้วยการทำเกษตรอินทรีย์แบบวิถีดั้งเดิม และได้เชื่อมโยงไปสู่การจัดการปัญหาทรัพยากรดิน น้ำ ป่า และสิ่งแวดล้อมในตำบลบ้านน้ำพุในเวลาต่อมา โดยมีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔

ยุครวมพลคนบ้านน้ำพุ

ด้วยความเพียรพยายามและทุ่มเทเสียสละของกล โฉมคุ้ม ทำให้ชุมชนได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว ครั้งที่ ๘ ประเภทบุคคล ต่อมานายกล ได้ขยายผลของการดำเนินงาน และจัดตั้งเป็นเครือข่ายดิน น้ำ ป่า ทำให้ชาวตำบลบ้านน้ำพุเข้ามาร่วมขับเคลื่อนงานอย่างมีเป้าหมายและเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานร่วมกันในระดับตำบล และเกิดการตื่นตัวของชุมชนในเวลาต่อมา

■ กุณตำบล

ความเจริญที่เข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน รวมถึงความเสื่อมสภาพของสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านน้ำพุ เริ่มเข้าสู่กระแสการไหลกลับ จนเกิดกระบวนการสืบค้นคุณค่าดั้งเดิมแห่งการพึ่งตนเองของบรรพบุรุษ เกิดการทบทวนบทเรียนปัญหา และเกิดการบ่มเพาะประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้นำชุมชน ทำให้ชุมชนเริ่มมองหาทางออกเพื่อแก้ไขวิกฤติปัญหาทั้งระยะสั้นและระยะยาว อาทิ

- การจัดตั้งเครือข่ายดิน น้ำ ป่า เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน ทำแนวกันไฟป่า ทำฝายและขุดบ่อน้ำเพื่อแก้ปัญหาน้ำแล้ง
- การถ่ายทอดความรู้และรณรงค์การทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตและสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ
- กลุ่มอาชีพเสริม มีการรวมกลุ่มสตรีบางส่วนเพื่อหารายได้เสริม เช่น สานแข่งปลาทุ ทำไม้กวาดดอกหญ้า ทำดอกไม้จันทน์ ทำน้ำพริกแกงและเย็บผ้าไหม เป็นต้น
- เข้าร่วมโครงการรักษป่า สร้างคน ๔๔ ตำบล วิถีพอเพียง ทำให้ได้รับการหนุนเสริมด้านการแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า รวมทั้งการสนับสนุนให้ชุมชนขับเคลื่อนแผนงานพัฒนาต่างๆ ด้วยตนเองโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต 💧

เมื่อมีการสนับสนุนให้กลุ่มแกนนำตำบลบ้านน้ำพุ จังหวัดลพบุรีเข้าร่วมขับเคลื่อนวิถียั่งยืนกับโครงการ ได้มีการรวมกลุ่มไปศึกษาดูงานที่ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง จังหวัดระยอง เพื่อเรียนรู้ แนวคิด ความพอเพียงที่เป็นวิถีความอยู่รอดอย่างยั่งยืน เป็นการจุดประกายให้คณะกรรมการโครงการ เกิดการ ทบทวนตนเองในวิถีการผลิตแบบพึ่งพาภายนอก ทำให้เกิดความเข้าใจในความหมายของคำว่า "พอเพียง" จนมีคณะกรรมการโครงการ บางส่วนนำไปปรับใช้กับครัวเรือนของตนเอง โดยเฉพาะเรื่องการจัดการ พลังงานทางเลือกเตา ๒๐๐ ลิตร จากนั้นได้เริ่มเก็บข้อมูล วิเคราะห์ เพื่อเป็นข้อมูลที่ทำให้ครัวเรือนพอเพียง อาสาเกิดความสนใจและตัดสินใจมาเข้าร่วมโครงการ

■ กลไกการขับเคลื่อน

กลไกการขับเคลื่อนสู่วิถีพอเพียง คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลบ้านน้ำพุ

- คณะกรรมการโครงการฯ
ที่มาจากการรวมตัว
ของแกนนำตำบล
บ้านน้ำพุ

ชุดปราชญ์และ
นักคิด(รุ่น ๑)

ชุดปฏิบัติการ
(รุ่น ๒)

- แกนนำรุ่นสอง
- “แก๊งค์หมูหลุม”
- กองกำลัง
อาสาสมัคร

ชุดเยาวชน
(รุ่น ๔)

ชุดคนรุ่นใหม่
(รุ่น ๓)

- เยาวชน
ตำบลบ้านน้ำพุ

- คนหนุ่มสาวกลับบ้าน
- รักบ้านเกิด

คณะกรรมการโครงการฯ เกิดจากการรวมตัวกันของ
แกนนำจากแต่ละหมู่บ้าน ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัคร
และครัวเรือนพอเพียงอาสา ที่เป็นผู้รับผิดชอบในการ
ประสานงาน การบริหารจัดการงานและกิจกรรมโครงการฯ ให้
ดำเนินไปตามแผนติดตามผลการดำเนินงานรายงานผล
และสรุปบทเรียนโดยคณะกรรมการโครงการฯ เป็นส่วนหนึ่ง
ที่ต่อยอดมาจากเครือข่ายที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเดิมของ
ตำบลบ้านน้ำพุ รวมถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เข้ามาร่วมโครงการฯ
รวมถึงการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีต่างๆ

การดำเนินงานของโครงการฯ นับเป็นการเปิดโอกาส
และสร้างพื้นที่ให้แกนนำชุมชนที่มีใจรักในงานพัฒนาชุมชน
ได้เข้ามาขับเคลื่อนงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน ปัจจุบันตำบล
บ้านน้ำพุ มีคณะกรรมการโครงการฯ ๖๐ คน มีบทบาท
ทั้งในด้านการบริหารโครงการฯ และด้านการขับเคลื่อน
แผนงานต่างๆ ของตำบล ได้แก่ แผนงานครัวเรือนพอเพียง
อาสา แผนงานเกษตร แผนงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
แผนงานเยาวชน และแผนงานส่งเสริมการเรียนรู้

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลบ้านน้ำพุ

ประธานคณะกรรมการโครงการฯ
นายกมล โฉมคุ้ม

คณะกรรมการ
ฝ่ายบริหารแผนงาน/กิจกรรม

นางประมาณ จ้ายหนู
นายธารินทร์ บศิริรัฐ
นางนิตยา จันทักดี

คณะกรรมการฝ่าย
เปิดบัญชี/การเงินกิจกรรม

นายกมล โฉมคุ้ม
นายสิทธิโชค กลิ่นนาค
นางประทุมทิพย์ ทะวิน

คณะกรรมการฝ่าย
การเงินและบัญชี

นางสาวมาลี ถมทอง
นายมานิตย์ ชุ่มเชื้อ
นางสาวพิกุล โพธิ์ศรี
นางสงกราน วัตพงษ์

คณะกรรมการฝ่าย
จัดซื้อจัดจ้าง

นายบุญสม เตะจะนะตา
นายศรีไพร นิมงาม
นางสมศรี สังคง

คณะกรรมการฝ่าย
ติดตามและประเมินผล

นายพัก ศักดิ์ดี
นายประดิษฐ์ เนื้อไม้
นางสัมฤทธิ์ กมล

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

ในการดำเนินงานโครงการฯ สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทางโครงการฯ จึงจัดให้มีทีมงานภาคสนาม ปศพ. สนับสนุนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย

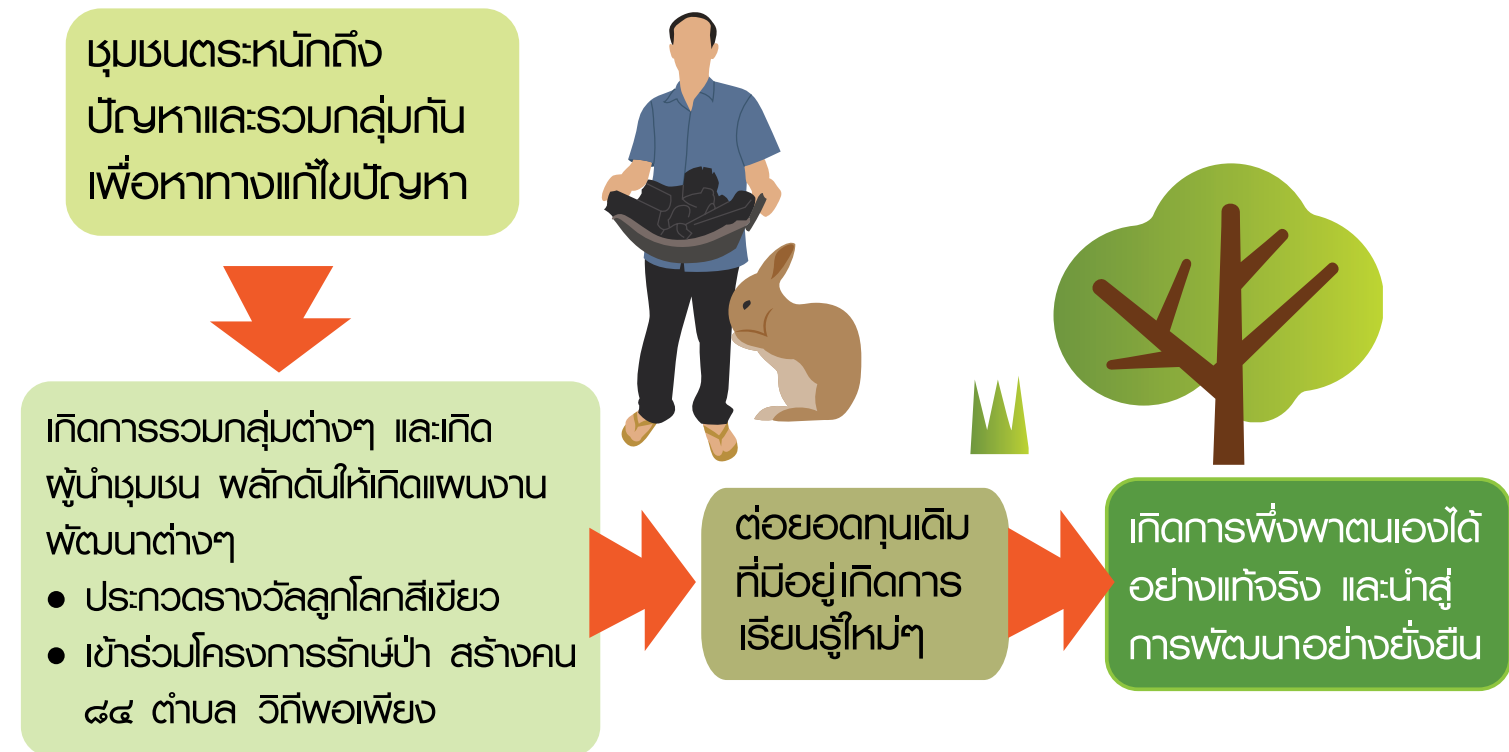
ที่ปรึกษาภาค ทำหน้าที่เป็นตัวแทนโครงการฯ ภาคเหนือ มีบทบาทในการให้คำแนะนำและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของตำบล ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การดำเนินงาน ตามแผนงาน ตำบลบ้านน้ำพุร่วมกับตำบล เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน รวมทั้งวิเคราะห์องค์ความรู้ จัดทำและประเมินความเป็นไปได้ของแผนตำบล วิถีพอเพียงร่วมกับอีก ๒๓ ตำบลในภาคเหนือ

เจ้าหน้าที่ประจำภาค ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความรู้ในชุมชน เป็นที่ปรึกษาให้แก่เจ้าหน้าที่ประจำตำบล ตลอดจนติดตามและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการฯ ภายในตำบล

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล มีหน้าที่ประสานงานระหว่างโครงการฯ และตำบลเชื่อมโยงภาคีท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม และสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานภาคี ชุมชน และโครงการฯ

■ **รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่**
เกษตรอินทรีย์

คำบ่นน้ำพุเป็นคำบ่นที่มีศักยภาพในการทำงานพัฒนาเชื่อมโยงกับกิจกรรมเกษตรอินทรีย์กับการอนุรักษ์ดิน น้ำ ป่า และการสร้างชุมชนเป็นสุข โดยเริ่มต้นด้วยการพลิกใจตนเอง และค่อยๆ พลิกพื้นวิถีชีวิต และช่วยฟื้นฟูฐานของชุมชนที่มีวิถีผูกพันกับธรรมชาติมีการพึ่งพาอาศัยกันและกันในชุมชน

กล โฉมคุ้ม อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓ บ้านก๊วว เล่าถึงสถานการณ์อันเป็นวิกฤติสำคัญและเป็นจุดเปลี่ยนของชุมชน คือ ปัญหาเรื่องดินที่ขาดความสมบูรณ์จากการใช้สารเคมีอย่างหนัก ภาวะขาดแคลนน้ำ ความไม่แน่นอนจากปัจจัยการตลาดและราคาดมผลิตตกต่ำ ซึ่งกล เห็นว่าดินเป็นฐานของทุกสิ่ง น้ำและป่าก็อยู่บนดิน ดินเป็นฐานของสิ่งมีชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย จากนั้น กลจึงเป็นผู้นำทางความเปลี่ยนแปลงโดยใช้วิธีเรียนรู้ ทดลองทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นหัวใจในการทำเกษตรอินทรีย์ผ่านหน้าที่หมอดินอาสาประจำตำบล ได้ศึกษาดูงานจากกรมพัฒนาที่ดินและกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) นอกจากนั้น กล โฉมคุ้ม และชาวบ้านยังได้ร่วมกันก่อตั้ง "กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านก๊ววหมู่ ๓" ขึ้นมาในปี พ.ศ.๒๕๕๔

จากผลงานของกลุ่มทำให้กลได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียว ประเภทบุคคล ครั้งที่ ๘ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เกิดการขยายงานจากระดับหมู่บ้านไปสู่ระดับตำบลที่ร่วมกันทำกิจกรรมในเรื่องการจัดการดิน น้ำ ป่า ซึ่งนายกกลกล่าวถึงการได้รับรางวัลลูกโลกสีเขียวว่า เหมือนว่า ปตท. ให้ไม้ขีดไฟจุดประกายการปลูกจิตสำนึกคนในการดูแลป่าทำให้ชาวบ้าน ๘ หมู่บ้าน ๔ โรงเรียน และเจ้าหน้าที่

อุทยานฯ เข้าร่วมกิจกรรม เริ่มต้นเป็นกิจกรรมดูแลป่าปลูกป่าทั้งในเขตอุทยานแห่งชาติและบริเวณหัวไร่ปลายนา เพราะเชื่อมั่นว่าป่าสามารถเชื่อมโยงเรื่องเกษตรอินทรีย์ได้ ถ้าเรารักษาป่าไม่ให้ไฟไหม้ก็จะเกิดอินทรีย์วัตถุในป่า เมื่อถึงฤดูฝนน้ำจะพัดพาอินทรีย์วัตถุลงในพื้นที่นาเป็นปุ๋ยจากป่าหลักการทำปุ๋ยหมักจึงเป็นหลักการเลียนแบบธรรมชาติใบไม้ในป่าทับถมกันย่อยสลาย เกิดอินทรีย์วัตถุเพียงแต่เราเร่งให้กระบวนการเร็วขึ้นเท่านั้น

โครงการฯ ได้เข้ามาหนุนเสริมการทำงานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มข้าวปลอดสารกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์และกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น โดยหนุนเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อต่อยอดเรียนรู้ขยายผลอย่างกว้างขวางสู่ครัวเรือนพอเพียงอาสา ๑๖๐ ครัวเรือน เกิดศูนย์เรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรทั้งในและนอกชุมชนขึ้นที่หมู่ ๓ คูแลโคยกล โฉมคุ้ม นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการปลูกผักตามฤดูกาลเพื่อลดการใช้สารเคมีส่งเสริมการปลูกข้าวปลอดสารให้ได้คนละ ๑ ไร่ เพื่อส่งจำหน่ายที่โรงพยาบาลคีรีมาศ มีการอบรมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อปลูกสมุนไพรผลิตยาสมุนไพรและออกกำลังกายด้วยเครื่องออกกำลังกายจากภูมิปัญญา เช่น ฮูลาฮูปไม้ไผ่ และการเดินบนกะลามะพร้าว ทำให้เกิดทักษะชุมชนมีการถ่ายทอดความรู้ให้แกกันและเกิดการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างแท้จริง

แก๊งค์หมูหลุม

การเข้ามาของโครงการฯ ทำให้เกิดการตั้งคณะกรรมการโครงการฯ และไปศึกษาดูงานที่ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มคนที่เริ่มรู้จักและสนิทสนมกันจากการเดินทางไปดูงานในครั้งนั้นและตั้งเป็นกลุ่มที่ชื่อว่า "แก๊งค์หมูหลุม" ที่มีความตั้งใจอย่างแรงกล้าในการเข้ามาเรียนรู้เรื่องวิถีพอเพียงเพื่อนำพาตำบลบ้านน้ำพุไปสู่ทางออกของวิกฤติการณ์ปัญหาทั้งภายในและภายนอกที่เกิดขึ้น และมีจุดหมายที่จะร่วมมือกันสร้างตำบลวิถีพอเพียงเพื่อหลุดเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในปี พ.ศ.๒๕๕๔

ศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบ และเกิดการรวมกลุ่มเป็น "แก๊งค์หมูหลุม"

สร้างกิจกรรมต่างๆ

- เก็บข้อมูลและวิเคราะห์เศรษฐกิจและพลังงานระดับครัวเรือน
- ขับเคลื่อนแผนงานด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยน อบรม ศึกษาดูงาน

สรุปบทเรียนและจัดทำแผนงาน

- แผนส่งเสริมครัวเรือนพอเพียงอาสา
- แผนงานเกษตร
- แผนงานจัดการทรัพยากร
- แผนงานเยาวชน

ต่อยอดไปสู่การสร้างศูนย์เรียนรู้ตำบลบ้านน้ำพุ 5 ศูนย์

สมาชิกส่วนใหญ่ในแก๊งค์หมูหลุมเป็นแกนนำและอาสาสมัครในตำบล เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ได้ร่วมกันเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการฯ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การพึ่งตนเอง การมีความรู้และการแบ่งปัน ผ่านทางกิจกรรมต่างๆ คือ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์เศรษฐกิจและพลังงาน (ECEN) แล้วนำมาประมวลผลและคืนข้อมูลให้แก่ครัวเรือนพอเพียงอาสา ต่อมาแก๊งค์หมูหลุม

ได้เป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนแผนงานต่างๆ ทั้งกิจกรรมเวทีการแลกเปลี่ยนวิถีคิดและประสบการณ์การทำงานของคณะกรรมการโครงการฯ กิจกรรมเรียนรู้จากการพัฒนาศักยภาพผ่านการอบรมแลกเปลี่ยนและศึกษาดูงานกิจกรรมการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติทดลอง

ระยะต่อมาแก๊งค์หมูหลุมและคณะกรรมการโครงการฯ ได้สรุปบทเรียนร่วมกันและจัดทำแผนงานเป็นประเด็นการทำงาน ได้แก่ แผนส่งเสริมครัวเรือนพอเพียงอาสา แผนงานเกษตร แผนงานการจัดการทรัพยากร แผนงานเยาวชน และแผนงานส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมเด่นมากมาย เช่น กิจกรรมการอบรมให้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์ดินปุ๋ยอินทรีย์ น้ำส้มควันไม้ และกิจกรรมเวทีการเรียนรู้เรื่องพันธุ์ข้าว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการขับเคลื่อนงานในประเด็นอื่น เช่น แผนงานทรัพยากร โดยเริ่มที่ป่าชุมชนแล้วขยายไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ในด้านพลังงาน การปลูกสมุนไพรไว้ใช้ในบ้าน การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

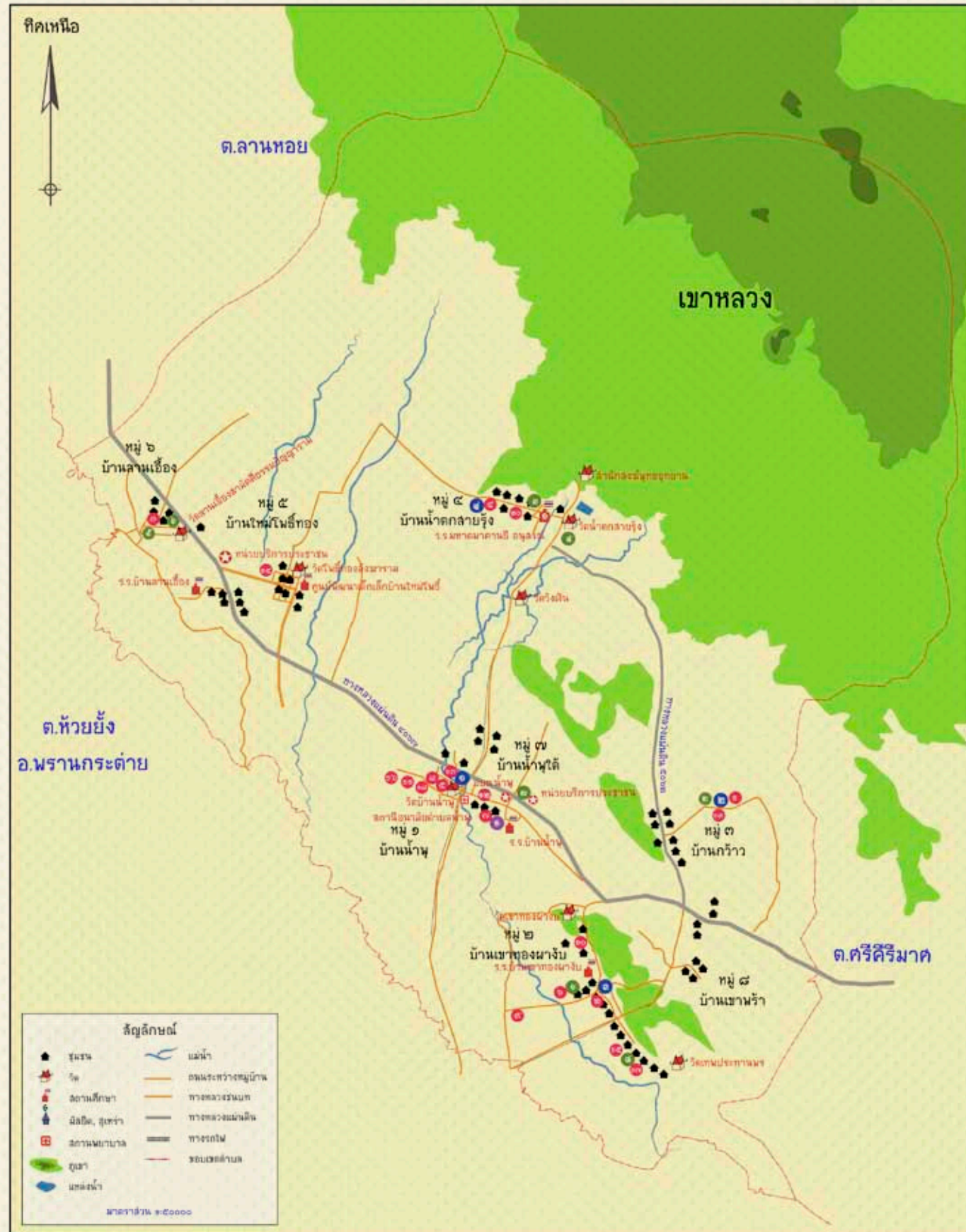

กระบวนการขับเคลื่อนของคณะกรรมการโครงการฯ กับแก๊งค์หมูหลุม ได้ทำให้เกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมของ การดำเนินงานเกิดความรู้ในการจัดการตนเอง และพัฒนาเป็น การขยายความรู้ในรูปศูนย์เรียนรู้ตำบลบ้านน้ำพุ จำนวน ๕ ศูนย์ ในปัจจุบันจะเห็นว่ารูปธรรมความสำเร็จของ "แก๊งค์หมูหลุม" เป็นการสะท้อนให้เห็นกลไกการพัฒนาที่ เริ่มจากการวิเคราะห์ชุมชนจนเกิดเป็นแผนงาน และผลักดันให้ ตอบโจทย์ปัญหาของชุมชนที่เกิดขึ้นอย่างเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ทั้งด้านทรัพยากรชุมชนพลังงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพะ ชุมชน รวมทั้งการฝึกฝนทักษะผ่านกิจกรรมต่างๆ เกิดเป็น ทักษะชุมชนในขณะเดียวกันการทำงานร่วมกันด้วยความรักความ เข้าใจและอยู่ในวิถีพอเพียง แบ่งปันเป็นการส่งเสริมการพัฒนา จิตใจที่สืบทอดต่อเนื่องให้แก่คนรุ่นใหม่และเยาวชนรุ่นหลัง โดยมีเป้าหมาย "การพึ่งตนเอง การมีความรู้ และการ แบ่งปัน" 💧

แผนที่ความรู้

รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลบ้านน้ำพุ

คนต้นแบบ

- ๑ นางลมศรี สังคัง หมู่ที่ ๒
- ๒ นายกล โฉมคุ้ม หมู่ที่ ๓
- ๓ นายสุทัศน์ พันธยาง หมู่ที่ ๔
- ๔ พระแสงธรรม ตปสีโล หมู่ที่ ๔
- ๕ นายจำลอง เลี่ยมรัตน หมู่ที่ ๖
- ๖ นายอำนาจ อินทริส หมู่ที่ ๖
- ๗ นายสา ดูกโธสง หมู่ที่ ๗
- ๘ นางสาวนิกุล โพธิ์ศรี หมู่ที่ ๘

ครัวเรือนอาสา

- ๑ นายมานิตย์ คุ้มเชื้อ (ผู้ประสานงานครัวเรือนอาสา)

โรงเรียนนาร่อง

- ๑ โรงเรียนมหาดมคานฮือฮูลรณ์ หมู่ที่ ๔

ศูนย์เรียนรู้วิถีพอเพียง ตำบลบ้านน้ำพุ

- ๑ ศูนย์ประสานงานตำบลบ้านน้ำพุ หมู่ ๑ วัดบ้านน้ำพุ
- ๒ ศูนย์เรียนรู้วิถีการผลิตแบบยั่งยืน
- ๓ ศูนย์พัฒนาอาชีพเสริม
- ๔ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์ข้าวไทย

จุดเรียนรู้

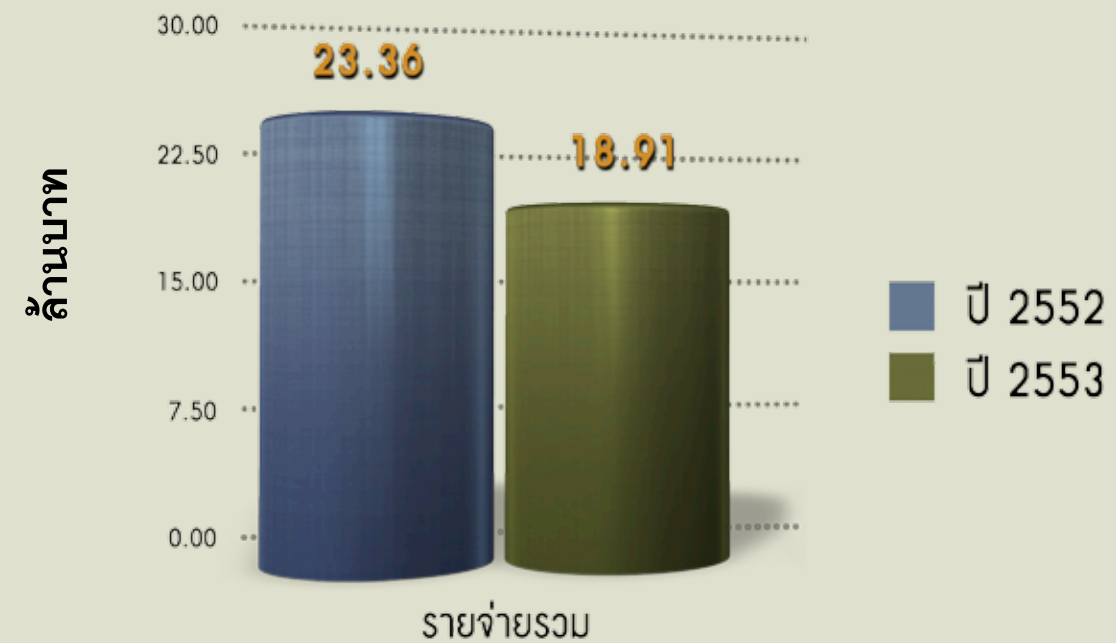
- ๑ กลุ่มจักสานเปลไม้ไผ่
- ๒ กลุ่มดอกไม้จันทร์
- ๓ กลุ่มทอผ้า
- ๔ กลุ่มทอเสื่อ
- ๕ กลุ่มทำน้ำพริกแกง
- ๖ กลุ่มสานแข่งปลาทุ
- ๗ กลุ่มทำไม้กวาดดอกหญ้า
- ๘ กลุ่มผู้สูงอายุ
- ๙ กลุ่มเพาะเห็ด
- ๑๐ กลุ่มเย็บผ้า
- ๑๑ กลุ่มเยาวชนบ้านน้ำพุ
- ๑๒ การบริหารจัดการกองทุนชุมชน
- ๑๓ แก๊งค์หมูหลุม
- ๑๔ จุดเรียนรู้การเลี้ยงไหม
- ๑๕ จุดเรียนรู้พลังงาน
- ๑๖ จุดเรียนรู้เรื่องหญ้าแฝก
- ๑๗ วิถีภูมิปัญญาท้องถิ่น บายศรีสู่ขวัญ
- ๑๘ ลมุนไพร + แปรรูปลมุนไพรท้องถิ่น นวดแผนไทย
- ๑๙ เลือรำแพน
- ๒๐ โขมลเตย

■ ลดรายจ่าย = เพิ่มรายได้

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจและพลังงานในภาพรวมของตำบลระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓ พบว่า รายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๓ ลดลง ๔.๔๕ ล้านบาท คิดเป็น ๑๙% ของรายจ่ายรวมในปี ๒๕๕๒ ดังแผนภูมิ

แผนภูมิ เปรียบเทียบข้อมูลรายจ่ายรวม ระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๓

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลงจากการทำกิจกรรม
ตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลบ้านน้ำพุลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๘๘,๘๔๘ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูกต้นไม้
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม กังหันลมสูบน้ำ การทำปุ๋ยอินทรีย์ กิจกรรมรณรงค์การประหยัด
พลังงาน การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ และการคัดแยกขยะ

หน่วย : กิโลกรัม CO₂

กิจกรรม	ปริมาณ CO ₂ ที่ลดการปล่อยลง
ปลูกต้นไม้	74,055
คัดแยกขยะ	29
แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุธรรมชาติ	436
การทำปุ๋ยอินทรีย์	2,436
พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม	6,550
กังหันลมสูบน้ำ	4,095
กิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน	1,247
รวม	88,848

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ...บทสรุปความพอเพียง

๑. นางสมศรี สังค	:	คนต้นแบบด้านการเป็นผู้นำคนรุ่นใหม่
๒. นายสา ตึกโฮสงค์	:	คนต้นแบบด้านสุขภาพ
๓. นายคารากร สุขประเสริฐ	:	คนต้นแบบด้านแกนนำเยาวชน
๔. นางสาวอนุคาพร ทาลุมพุก	:	คนต้นแบบด้านการพึ่งตนเองระดับครัวเรือน
๕. นายมานิตย์ ชุ่มเชื้อ	:	คนต้นแบบด้านการทำบัญชีครัวเรือน
๖. นายกล โฉมคุ้ม	:	คนต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์
๗. นางพิกุล โพธิ์ศรี	:	คนต้นแบบด้านพลังงานทางเลือก เตาเผาถ่าน ๒๐๐ ลิตร

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายคารากร สุขประเสริฐ	๒๑. นายวีระ สังค	๔๑. นายศรีไพร ฉิมงาม
๒. นางสาวรรณ สมคุ้ม	๒๒. นายธารินทร์ บศิริรัฐ	๔๒. นายอนันต์ โชคชัย
๓. นายอศิตศักดิ์ สุขมั่น	๒๓. นางสาวท เสาวนิจ	๔๓. นายสมพงษ์ พูลเกษม
๔. นางประทุมทิพย์ ทะวิน	๒๔. นางพิกุล โสภาคกุล	๔๔. นางมังกร ชุ่มเชื้อ
๕. นายชวน เขาค่าย	๒๕. นางน้อยนุช กิ่งคำ	๔๕. นางสาววย สุ่มแก้ว
๖. นายวิโรจน์ เรียงสา	๒๖. นางสมจิตร รุกขชาติ	๔๖. นายรัตนศักดิ์ กันหาพา
๗. นางจิตร ภูจีน	๒๗. นางลำพูน พลเชื้อว	๔๗. นางทักษิณ ผลทิพย์
๘. นายสมพงษ์ หอมขาว	๒๘. นายประดม ม่วงเกตุ	๔๘. นายสมจิตร พูลเกษม
๙. นายประวิทย์ บัวบาน	๒๙. นางบุญเลย พุ่มพวง	๔๙. นางพงษ์ น้อยภา
๑๐. นายบุญเรือง คำลือ	๓๐. นางบานเย็น อุดมสุข	๕๐. นายจำรัส พูลเกษม
๑๑. นายคอกไม้ ถาวร	๓๑. นางอ้อยทิพย์ ส่องแสง	๕๑. นางกรรณา พูนเกษม
๑๒. นางสาวสมพร สุขมั่น	๓๒. นางคอรัก รุกขาคิ	๕๒. นางอนุพิน กุลรัตน์
๑๓. นางบุญทิน เณรเสื่อ	๓๓. นางน้อย เนื้อไม้	๕๓. นางกัลยา เข้าเพา
๑๔. นางนิยม คล้ายบุญ	๓๔. นางทองปลาย เสาวนิจ	๕๔. นางนรินทร์ กองกาญจน์
๑๕. นายไอน้ำทิพย์ อินนะปลูก	๓๕. นายลำพา โพธิ์บัลลังค์	๕๕. นางแป ขวัญถาวร
๑๖. นางบุญธรรม คำลือ	๓๖. นางคาหวัน โพธิ์บัลลังค์	๕๖. นางวันนา เปลี่ยนนาม
๑๗. นางประจวบ โตนิม	๓๗. นางข้าวหอม บศิริรัฐ	๕๗. นายยุพิน หล้าคำภา
๑๘. นายโพโรจน์ หงษ์ทวี	๓๘. นางหวานใจ หนูหอม	๕๘. นางศศิประภา นันชม
๑๙. นางบัวทอง กันทะ	๓๙. นายเฉลิม ถมทอง	๕๙. นางละมัย มีรินทนาย
๒๐. นางทองพลอย ศรีสรรงาม	๔๐. นางศรีนวล รุกขาคิ	๖๐. นางสาวกร มีเป้า

๖๑. นายบุญสม เตะจะนะตา	๘๑. นายชูชีพ ขอนทอง
๖๒. นางม้วย สงคุ้ม	๘๒. นางทวี คชสิทธิ์
๖๓. นายมานิตย์ ชุ่มเชื้อ	๘๓. นายบรรเทา อุดมสุข
๖๔. นางเสถียร อินตะปลูก	๘๔. นางมานี สุขมั่น
๖๕. นางสาวฝน ศิลธรรม	๘๕. นางประแมน สังค
๖๖. นางประณอม ตันทะตุ่น	๘๖. นางสมบัติ อินทพงษ์
๖๗. นางสาวภา ฉัตรเงิน	๘๗. นางสมจิตร นาคเมฆ
๖๘. นางเจริญ เตะจะนะตา	๘๘. นางทานตะวัน วัฒนะ
๖๙. นายสา ตึกไชสง	๘๙. นางไม้ข่อย เมฆี
๗๐. นางกิมรวย สมคุ้ม	๙๐๐. นางสมศรี พัดพ่วง
๗๑. นางขาว เขาค่าย	๙๐๑. นางลำพัน พลกล้า
๗๒. นางเรณู แก้วมาลี	๙๐๒. นางประทาน อินกลัด
๗๓. นายศิลปธรรม คำลือ	๙๐๓. นางสาวลำยอง อินทพงษ์
๗๔. นางทองสีบ คำลือ	๙๐๔. นายกล โฉมคุ้ม
๗๕. นายอินทร์จันทร์ ตันทะตุ่น	๙๐๕. นายโกลม อินกลัด
๗๖. นางคอกฝ้าย เกิดนาค	๙๐๖. นายเฉลิม โฉมคุ้ม
๗๗. นางอัมพร ยาสุม	๙๐๗. นายคำรณ อินทพงษ์
๗๘. นายสุเทพ คำลือ	๙๐๘. นายภาส โฉมคุ้ม
๗๙. นายคณิง เปรมใจ	๙๐๙. นางชื่น อินทพงษ์
๘๐. นายณรงค์ อินกรัด	๙๑๐. นายทองหล่อ เงินนา
๘๑. นางบัวหลวง พัดพ่วง	๙๑๑. นางลำไย สหชาติ
๘๒. นายสุวิทย์ บุญชู	๙๑๒. นางสาวอารีรัตน์ ศักดิ์ดี
๘๓. นางประมาณ จำหนู	๙๑๓. นางทองกอ หอมรื่น
๘๔. นางสาวเอื้อง พัดพ่วง	๙๑๔. นายแสวง รุกขชาติ
๘๕. นางสาวพิกุล โพธิ์ศรี	๙๑๕. นายประจวบ แซ่จิว
๘๖. นายสมศักดิ์ ขอนทอง	๙๑๖. นายจันทร์ พรหมมี
๘๗. นายบุญเย็น รักสิงห์	

๙๑. นายวน อินกรัด	๙๑๗. นายประจักษ์ เนื้อไม้
๙๒. นายเจริญ ขอนทอง	๙๑๘. นายเปลื้อง แสงสุข
๙๓. นายชูชีพ ขอนทอง	๙๑๙. นายบำรุง เมฆี
๙๔. นางทวี คชสิทธิ์	๙๒๐. นายจวรรณ สมศักดิ์
๙๕. นายบรรเทา อุดมสุข	๙๒๑. นายเฉลียว เทียนคำ
๙๖. นางมานี สุขมั่น	๙๒๒. นายนิวัฒน์ ปานโต
๙๗. นางประแมน สังค	๙๒๓. นางสนธิ์ ไพโรจน์
๙๘. นางสมบัติ อินทพงษ์	๙๒๔. นายเสาร์ เตะจะนะตา
๙๙. นางสมจิตร นาคเมฆ	๙๒๕. นายสมบุญณ์ ทองราช
๙๙. นางทานตะวัน วัฒนะ	๙๒๖. นางวิเชียร จันทรแย้
๙๙. นางไม้ข่อย เมฆี	๙๒๗. นายธราพร มลศรีชัย
๙๐๐. นางสมศรี พัดพ่วง	๙๒๘. นางสมจิตร กาศสิมูล
๙๐๑. นางลำพัน พลกล้า	๙๒๙. นางจรรยา รัตนวัน
๙๐๒. นางประทาน อินกลัด	๙๓๐. นางนิตยา จันทักดี
๙๐๓. นางสาวลำยอง อินทพงษ์	๙๓๑. นางสัมฤทธิ์ กมล
๙๐๔. นายกล โฉมคุ้ม	๙๓๒. นายพงศ์พัทธ์ ปัตถาทาสสูง
๙๐๕. นายโกลม อินกลัด	๙๓๓. นายอุทัย คลกุล
๙๐๖. นายเฉลิม โฉมคุ้ม	๙๓๔. นายชุมพร สุขชัยสงค์
๙๐๗. นายคำรณ อินทพงษ์	๙๓๕. นางสมนึก มะลันันต์
๙๐๘. นายภาส โฉมคุ้ม	๙๓๖. นายกรม เขาค่าย
๙๐๙. นางชื่น อินทพงษ์	๙๓๗. นางหนูพรรณ เวียงลิ้มมา
๙๑๐. นายทองหล่อ เงินนา	๙๓๘. นางฉวี วงโคตร
๙๑๑. นางลำไย สหชาติ	๙๓๙. นางมน ผ่องแผ้ว
๙๑๒. นางสาวอารีรัตน์ ศักดิ์ดี	๙๔๐. นางเคื่อนใจ โพธิ์ศรีขาม
๙๑๓. นางทองกอ หอมรื่น	๙๔๑. นางสมควร พันพิพัฒน์
๙๑๔. นายแสวง รุกขชาติ	๙๔๒. นางคำแพง ผิวผ่อง
๙๑๕. นายประจวบ แซ่จิว	๙๔๓. นางจันทรา ตันสอน
๙๑๖. นายจันทร์ พรหมมี	๙๔๔. นางบัณฑิต ไสระมัย

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นายธนกร ศักดิ์ดี
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวปานเนตร สุขสว่าง
ที่ปรึกษาภาค	นายมงคล พนมมิตร

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com